

Hangon lintuaseman toimintakertomus 1989

Matti Lehti

Taas on yksi vuosi lintuasemalla takana: vuosi 1989 oli jo aseman historian yhdestoista. Vapaasatama yritti jälleen vaikeuttaa aseman toimintaa pienentämällä miehittäjäkiintiötä neljään henkilöön sekä yrittämällä rajoittaa aseman toiminnan vain kevääseen ja syksyyn. Syytä oli kuulemma se, että asemalla ei tarkkailla lintuja tieteellisessä mielessä, vaan sitä pidetään helsinkiläisten kesämökinä. Lausunto osoittaa kuinka Vapaasatama OY suhtautuu lintuasematoimintaan. Neuvottelujen jälkeen saimme pitää entisen henkilömäärän eli kuusi havainnoijaa kerrallaan asemalla. Kevään aikana tapahtui vapaasataman alueella laittomuuksia, joita kuvaamassa kävi Yleisradion TV-uutisten kuvausryhmä. Nähtyään TV-uutiset, jossa puututtiin Vapaasatama-yhtiön harrastamiin ympäristörikkomuksiin, Vapaasataman johto langetti porttikiellon oppaana toimineelle tringalaiselle väittäen, että kulkulupasopimusta olisi rikottu.

Keväällä aseman toiminta keskeytyi, vaikeuksista huolimatta, entiseen tapaan muuton seurantaan, syksyllä myös rengastukseen. Kevätkauden toiminta alkoi katkonaisena maaliskuusta—huhtikuussa. Tammi—helmikuussa oli jo ollut muutamia viikonloppukäyntejä. Kevään pisin yhtämittainen miehitysjakso oli toukokuun alkupuoliskolta kuun loppuun. Keväällä miehitystä oli yhteensä 59 päivänä.

Kevätkauden päämiehittäjät olivat Jan Lindstöm (14 vrk), Sari Timonen (14 vrk), Rauno Yrjölä (9 vrk), Pekka J. Nikander (7 vrk) sekä Merit Kämäräinen (7 vrk).

Lintuja rengastettiin keväällä muutamina päivinä maaliskuusta, huhtikuusta, toukokuusta ja kesäkuusta. Maaliskuusta aseman alueelle ripustettiin

toistakymmentä tiaispönttöä, joiden asukkeja rengastettiin kesäkuussa.

Syyskausi alkoi heinäkuun alussa, jolloin asemalla oli havainnointia muutamana päivänä. Seuraavia havainnoijia ja rengastajia saatiinkin odottaa sitten heinäkuun loppupuoliskolle. Siitä eteenpäin Haliaksen miehitys olikin jatkuvaa, lukuunottamatta neljää päivää elokuun lopussa, marraskuun 11. päivään saakka. Syyskaudelle kertyi havainnointipäiviä 107.

Syksyllä lintuja rengastettiin 1.—5.7., 24.7.—4.8., 11.8.—20.8., 22.—27.8., 2.—3.9. ja 9.9.—12.11.

Syksen rengastajat ja havainnoijat:

Petro Pynnönen	67 vrk
Pekka Topp	42 vrk
Pekka Hänninen	39 vrk
Jarmo Ruoho	35 vrk
Seppo Niiranen	32 vrk
Asko Lehmus	22 vrk
Matti Lehti	18 vrk
Jani Kaaro	15 vrk

Tammikuusta heinäkuuhun

Talvi oli erittäin leuto, joten meri ei Haliaksen alueella mennyt jäähän ollenkaan. Alleja, haahkoja ja isokoskeloita näkyi aseman edustan merialueilla läpi talven. Lista ensimmäisistä muuttajista on hieman puutteellinen, sillä asema oli alkukevästä tyhjillään. Leutoa talvea ja aikaista kevättä kuvastaa hyvin se, että ensimmäinen selkälökki havaittiin jo 11.3. Samaan aikaan olivat jo rantapajut hiirenkorvilla. 11.—12.3 havaittiin myös kaikki yleisimmät rastaat sekä punarinta ja peippo. Töyhtöhyypilläkin oli jo pientä muuttoa. Haahkojen muutto alkoi

maaliskuun puolivälissä ja huipentui 24.—25.3. 24.3. Haliaksen alueelta laskettiin 2000 paikallista haahkaa ja 25.3. muutti 1560 sekä oli paikallisena 1000.

Helmi—maaliskuun harvalukuisia lajeja edustivat isolokki, joka nähtiin 18.2. ja 25.3.—27.3. sekä 16.3. nähty 12 allihaahkan parvi. Ensimmäiset ristisorsat saapuivat 16.3. ja ”tadde”-pariskunta viihtyikin aseman kieppeillä koko kevään. Maaliskuun mukaviin yllätyksiin kuuluu myös mustaleppälintu, joka osui havainnoijien näkyviin 25.3. Huhtikuussa havainnointia oli muutamana päivänä kuun alussa ja lopussa, joten esimerkiksi kurkien päämuutto jäi tältä vuodelta näkemättä. Huhtikuun lopussa oli toinen haahkojen rynnistys: 25.4. laskettiin 1670 muuttavaa ja 500 paikallista. 25.4. nähtiin myös kevään toinen mustaleppälintu. 26.4. piristi havainnoijia yksi muuttava turkin-kyykky.

Huhtikuun 29. oli varmaankin ikimuistoinen päivä aseman miehittäjille, sillä tuona sumuisena, sateisena päivänä havaittiin mustapäähä, pajulintu, sirittäjä, neljä kirjosioppoa, haarapääsky, räystäspääsky, pari lapintiiraa, kalatiira sekä Gäsörsvikenissä lepäilleet pikkutiira ja pikkukajava (pikkutiira olikin aseman historian ensimmäinen). Vapunajan mielenkiintoiset havainnot eivät jääneet tähän sillä 30.4. muutti kärjen ohri riutta/hietatiira ja paikallisena oli viisi allihaahkaa. Vapunpäivältä kannattaa mainita 9110 muuttavaa allia ja ensimmäinen pelto-sirkku. Toukokuun pitkäaikaismiehittäjiä piristivät 16.5. nähty ”tsik”-sirkku sekä 17.5.—19.5. aseman lähivesillä kierrellyt jää/amerikanjäakuikka ja pari turkinkyykkyä.

Kevätkauden pisin yhtäjaksoinen

Pöllöt Haliaksella. Takarivissä vasemmalta: Anssi Laurila, Pekka Hänninen, Petro Pynnönen, Marja Ruhkanen ja Tatu Hokkanen. Eturivissä vasemmalta: varpuspöllö, lehtopöllö, huuhkaja, hiiripöllö ja helmipöllö. © Matti Lehti

rengastusjakso oli toukokuun lopussa eli 23.5.—29.5. Mukavimpia rengastuslajeja olivat jakson aikana rengastetut neljä luhtakerttusta ja kaksi kirjokerttua. 24.5. havaittiin aseman historian ensimmäinen mustaotsalepinkäinen sekä loppukevään vakiolaji turturikyöhy. 25.5. koettiin aseman oloissa mahtava arktisten lintujen muutto: havainnointibunkkerin ohitti päivän aikana 6099 sepelhanhea ja 5413 määrittämätöntä hanhea, 170 tundrakurmitsaa, 80 punakuuria, 190 isosirriä sekä määrittämättömiä kahlaajia noin 400. 26.5. muutti länteen vanha kyhmyhaahkakoiras.

Kesäkuussa rengasteltiin lähi-luodoilla sekä kahlaajien että lokkien poikasia ja varmistettiin meri-

kihun pesintä aivan mantereen vierellä olevalla luodolla.

Kevätkauden ainoat idänuunilinnut lauleskelivat 23.—26.6. aseman läheisissä lehdossa.

Heinäkuusta marraskuuhun

Syksyn toiminta käynnistyi 24.7.; samana päivänä havaittiin myös syksyn ensimmäinen varpushaukka. Heinä-elokuun vaihteessa olivat myös viklot liikkeellä. Kymmenittäin liroja ja valkovikloja lepäili Gäsörsvikenin rannoilla, ja eksyipä jokunen silloin tällöin rengastajan virittämiin katiskoihinkin. Loppuke-

sän vakionäkyihin Haliaksella kuuluvat myös kiertelevät merihanhiparvet; parhaimmillaan havaittiin noin kaksikymmentä yksilöä kerrallaan. Heinäkuun viimeisenä päivänä nähtiin myös ensimmäiset muuttavat kalasääsket. Naurulokin muuton huippu osui elokuun ensimmäiseen päivään jolloin kirjattiin 1920 muuttajaa. Tervapääskyn muutto huipentui samana päivänä, jolloin laskettiin 584 muuttavaa ja 100 paikallista kirkujaa. Pääskymäärät jäivät suhteellisen vaatimattomiksi: 20.8. muutti 129 haarapääskyä ja 266 määrittämätöntä pääskyä. Metsäkivisiä laskettiin 23.8. 1020 muuttavaa. Harmaahaikarointa tavattiin lähes päivittäin koko elokuun ajan, viimeinen 21.10. ja koko syksynä

yhteensä 61.

Elokuun harvinaisuuksista kannattaa mainita 5.8. tavatut kaksi mustatiiraa, joista toinen oli vanha ja toinen saman kesän poikanen. Seuraavana päivänä oli vielä nuori mustatiira paikalla ja se oli saanut seurakseen vanhan riuttatiiran.

Varpushaukkojen päämuutto ajoittui syyskuun ensimmäiselle puoliskolle: 10.9. kirjattiin 233 muuttajaa. Koko syksynä havaittiin yhteensä 2484 varpushaukkaa, joista rengastettiin 293. Suuri rengastettujen määrä johtuu osittain siitä, että parhaimmillaan aseman alueella oli pyynnissä 12 petoverkkoa. Syksyn parhaana petomuuttopäivänä 10.9. nähtiin myös 93 hiirihaukkaa ja 15 muuttavaa sinisuohaukkaa.

Kurkia havaittiin koko syksynä yhteensä 1564 muuttavaa, parhaina päivinä 29.9. 674 ja 30.9. 271 bunkkerin ohittanutta.

Kyyhkyjen päämuuttopäivä oli 29.9., jolloin muutti sepelkyyhkyjä 3154 ja määrittämättömiä kyyhkyjä 4721. Peippojen huippu oli 19.9., jolloin muutti noin 40000 yksilöä. Viherpeippoja nähtiin runsaasti kuten aiempinakin vuosina; huiput 14.10. 1653 muuttavaa ja 24.10. 1627 muuttavaa. ”Tsik”-sirkuja ja nokkavarpusia nähtiin syksyn aikana vain muutamia. Kangaskiurut jatkavat vähentymistään, sillä syksyn aikana niitä havaittiin 63, parhaan muuttopäivän ollessa 29.9., jolloin bunkkerin ohitti 11 ”lullulua”.

Syksyn harvinaisuuksista mainitakoon harmaasorsat, joita nähtiin 7.9. kolmen linnun parvi ja 18.—20.9 viiden linnun parvi, kaksi kirjosiipiuunilintua, jotka rengastettiin 22.9. ja 5.10. sekä hippiaisuunilintu, joka sai renkaan koipeensa 23.10. Muuttohaukkoja nähtiin 30.9. ja 1.10. yksi muuttava yksilö. Pikukujoutsenia muutti 28.10. neljä ja 29.10. 2, ja 6.—7.11. oli paikallisenä kolmen linnun parvi. Merikotkia havaittiin syksyn aikana viisi ja maakotkia kaksi. Yömuutolla havaittiin 6.10. kaulushaikara.

Vaeltajat

Vaelluslinnuista esiintyivät tänä syksynä runsaina kuusitiainen, talitiainen ja pöllöt. Kuusitiainen yllätti runsaudellaan ja aikaisempia vuosia myöhempään ajoittuneella muutol-

Kuusitiaisen pääjoukot tulivat Haliakselle tavallista myöhemmin. ©Matti Lehti

laan; huippupäivät olivat vasta loka-kuun lopussa! 25.10. muutti 1162, 26.10. 1440 ja vielä 11.11. 546. Kuusitiaisen rengastustulos 1266 on aseman historian toiseksi paras. Talitiaisen muutonhuippu ajoittui normaalisti eli syys-lokakuun vaihteeseen, ja parhaat päivät olivat 26.9. (300 paikallista ja 800 muuttavaa) sekä 27.9. (250p ja 1046m). Syksyn aikana sai 1572 talitiaista renkaan jalkaansa. PyrstötiAISilla oli pientä liikehdintää: niitä rengastettiin yhteensä 398. Sinitiaisten määrät ovat pudonneet puoleen 80-luvun puolivälin huippuvuosista; tänä vuonna 769 rengastettua. Tikat eivät vaeltaneet juuri ollenkaan; käpytikasta ja pikkutikasta oli vain muutama ha-

vainto. Punatulkkuja laskettiin normaalia enemmän, parhaat päivät olivat loka-kuun puolivälissä: 14.10. 650 muuttajaa ja 19.10. 670. Pähkinänakkeleita havaittiin yhteensä kuusi.

Aseman historian hurjimman pöllösyksyn aloitti 9.9. verkosta saatu sarvipöllö. Ensimmäiset helmipöllöt ehtivät Haliakselle 11.9., jolloin rengastettiin kolme. Pöllöt olivatkin syksyn 1989 ”hitti”, sillä aseman olemassaoloaikana ei samanlaista ole koettu. Helmipöllöjä rengastettiin syksyn aikana 355, parhaat päivät (yöt): 8.10. 30 paikallista, 17.10. 30p, 18.10. 40p. Sarvipöllöjä rengastettiin syksyn aikana yhteensä 93. Lokakuun 17:n ja 18:n

Parhaina muuttopäivinä verkot notkuivat tiaisista. © Matti Lehti

välinen yö oli ikimuistettava, sillä tuona yönä rengastettiin 34 helmipöllöä, 12 sarvipöllöä ja 2 lehtopöllöä sekä kontrolloitiin 1 vieras helmipöllö, 1 sarvipöllö ja vieras viirupöllö. Viirupöllöjä tavattiin yhteensä kolme, joista kaksi oli vieraita kontrolloija Hämeen ikimetsistä. Lehtopöllöjä havaittiin 23, joista 9 rengastettiin. Hiiripöllöjä rengastettiin 3. Varpuspöllölläkin oli pieni vaellus: niitä rengastettiin yhteensä 5. Helmipöllöjen vaellus toi myös huuhkajia Haliaksen alueelle, niitä havaittiin yhteensä 12, joista rengastettiin 3.

Parhaina pöllö-öinä, joita olivat lokakuun täysikuuyöt, verkkoja kierrettiin samaan tapaan kuin päivälläkin eli nukkuminen jäi rengastajilta muutaman tunnin varaan. Täysikuun aikaan kallioilla oli niin valoisaa, että jopa värit näkyivät, ja se pani myös muita lintuja liikkeel-

le. Mukavia yörengastuslajeja olivat myös ampuhaukka, pyrstötiainen ja lehtokurppa.

Kiitokset

Suomen kulttuurirahaston apurahan turvin pystyttiin maksamaan päivärahaa rengastajille ja havainnoijille. Hangon lintuasema kiittää kaikkia vuoden 1989 aikana asemalla työskennelleitä rengastajia ja havainnoijia, etenkin syksyn ”pussipoikia”. Kiitokset myös kaikille lahjoittajille ja tukijoille joiden myötävaikutuksella aseman toiminta on voinut jatkua jo 10 vuotta.

Tue Hangon lintuaseman toimintaa. Maksa asemamaksu (30 mk) tai tee lahjoitus aseman pankkitilille KOP Hki—Eira 101440-11902.

Rengastukset Hangon lintuasemalla 1979—89.

Laji	Määrä
PARMAJ	12 314
PHYLUS	10 146
REGREG	8 316
PARCAE	8 207
PARMON	5 799
AEGCAU	5 636
ERIRUB	5 567
PARATE	5 425
FRICOE	4 171
SYLBOR	3 458
CARSPi	2 635
CARCHL	2 549
CARMEA	1 729
ACCNIS	1 601
SYLCUR	1 454
PYRPYR	1 074
SYLATR	1 053
MUSSTR	894
CALALP	891
FICHYP	886
Yhteensä	99 232

Hangon lintuasemalla vuonna 1989 rengastetut linnut.

Laji	Kevät	Syksy	Yhteensä	Laji	Kevät	Syksy	Yhteensä	Laji	Kevät	Syksy	Yhteensä
SOMMOL		1	1	DENMAJ		1	1	SYLCOM	41	21	62
ACCGEN		9	9	DENMIN		1	1	SYLCUR	41	47	88
ACCNIS		293	293	HIRRUUS	1		1	PHYLUS	118	280	398
FALCOL		3	3	PICPIC		1	1	PHYCOL	2	16	18
FALTIN		1	1	GARGLA		1	1	PHYSIB		26	26
TETRIX		1	1	PARMAJ		1 572	1 596	PHYINO		2	2
HAEOST	2	5	7	PARCAE	3	769	772	PHYPRO		1	1
PLUSQU		1	1	PARATE		1 266	1 266	REGREG	18	892	910
CHAHIA		4	4	PARCRI		1	2	MUSSTR	5	25	30
TRITOT		6	6	PARMON		488	488	FICHYP	10	52	62
TRIGLA		29	29	AEGCAU		398	398	FICPAR		3	3
ACTHYP	4	1	5	SITEUR		2	2	PRUMOD		74	74
AREINT	4		4	CERFAM		43	43	ANTPRA		6	6
SCORUS	1	7	8	TROTRO		39	39	ANTTRI	5	28	33
CALCAN		1	1	ERIRUB	8	416	424	MOTALB	10	5	15
CALALP		40	40	LUSLUS	10	5	15	MOTFLA		1	1
STECUS	1		1	LUSSVE	1		1	LANCOL	3	13	16
LARCAN	4		4	PHOPHO	1	25	26	STUVUL		3	3
LARRID		2	2	SAXRUB		3	3	PASMON		1	1
STEAEA	1		1	OENOE		1	1	CARCHL	6	373	379
COLPAL		12	12	TURMER	1	27	28	CARCAR		1	1
CUCCAN		3	3	TURPIL	6	41	47	CARSPi		184	184
BUBBUB		3	3	TURILI	2	19	21	CARMEA		7	7
SURULU		2	2	TURPHI		40	40	PYRPYR		131	131
GLAPAS		5	5	TURVIS		1	1	CARERY	3		3
STRALU		9	9	ACRSCI	4	2	6	FRICOE	30	93	123
STRURA		1	1	ACRRIS	5		5	FRIMON		30	30
ASIOTU		93	93	ACRSCH	3	5	8	EMBCIT	1	5	6
ASIFLA		8	8	HIPICT	6	8	14	EMBSCH		7	7
AEGFUN		355	355	SYLATR	6	64	70	PLENIV		1	1
JYNTOR		4	4	SYLNIS	4	2	6				
DRYMAR		4	4	SYLBOR	11	125	136	Yhteensä	407	8 597	9 004